

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1995-1996 (*)

19 JUNI 1996

WETSVOORSTEL

tot bestrijding van de schijnhuwelijken

(Ingediend door
de heer Jacques Vandenhoute c.s.)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Er zijn heel wat aanwijzingen dat steeds meer niet-EU-vreemdelingen een huwelijk aangaan dat er enkel en alleen toe strekt in België te kunnen verblijven of op korte termijn de Belgische nationaliteit te verkrijgen.

Het gaat hier om specifieke gevallen van wetsontduiking. De betrokken vreemdelingen beroepen zich ter zake immers op de Belgische wetgeving van openbare orde tot regeling van het huwelijk en die bepaalde rechten toekent aan de echtgenoten, maar waarbij ze een doel voor ogen hebben dat de wetgever zeker niet heeft gewild.

Die bedoeling om de wet te omzeilen gaat in uiteenlopende mate gepaard met het opzetten van schijnvertoningen, die het soms moeilijk maken om te bewijzen dat het aangegane huwelijk louter schijn is.

Ogenscheinlijk gaat het om handelingen of situaties waarop wettelijk niets aan te merken valt. Op verdoken en soms zelfs op openlijke wijze worden toestanden in het leven geroepen die louter fictieve rechten doen ontstaan en zeer vaak gepaard gaan

(*) Tweede zitting van de 49e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1995-1996 (*)

19 JUIN 1996

PROPOSITION DE LOI

visant à lutter contre les mariages de convenance

(Déposée par
M. Jacques Vandenhoute et consorts)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

De nombreux indices existent indiquant que de plus en plus d'étrangers provenant de pays non membres de l'Union Européenne contractent des mariages dont le seul but est de leur procurer la possibilité soit de séjourner en Belgique, soit d'obtenir à bref délai la nationalité belge.

Il s'agit en l'occurrence de cas bien spécifiques de fraude à la loi puisqu'une personne entend ainsi se prévaloir d'une législation d'ordre public organisant le mariage et conférant certains droits aux conjoints dans un but qui est totalement étranger à celui voulu par le législateur.

Cette intention de tourner la loi s'accompagne à des degrés divers de la mise en place de simulacres qui rendent parfois difficile l'établissement de la preuve du caractère purement simulé du mariage contracté.

Sous l'apparence d'actes ou de situations légalement irréprochables, s'élaborent de manière dissimulée et même parfois ostensible des situations génératrices de droits qui relèvent de la pure fiction, s'accompagnent très souvent de transactions impli-

(*) Deuxième session de la 49e législature.

met de betaling van aanzienlijke geldbedragen voor praktijken die inderdaad ongeoorloofd zijn en die in sommige gevallen ook aanleiding geven tot situaties die op menselijk vlak onaangenaam zijn.

In dat verband blijken momenteel de uitvoerende, noch de rechterlijke macht in staat te zijn om paal en perk te stellen aan de snelle toename van het aantal schijnhuwelijken, met name in de steden.

Het Belgisch positief recht biedt ter zake momenteel geen enkele mogelijkheid tot bescherming van de openbare orde en van het huwelijk als instituut, dat nog altijd een van de hoekstenen van onze samenleving is.

Mocht een dergelijke praktijk in de nabije toekomst nog uitbreiding nemen, dan hebben wij volstrekt geen middelen om ze een halt toe te roepen. Misschien is het stilzitten van de parketten aan deze leemte in het recht te verklaren.

De ministeriële omzendbrief van 7 juli 1994 heeft althans de verdienste een aantal aanwijzingen te vermelden ten behoeve van de ambtenaren van de burgerlijke stand en hun een aantal mogelijkheden aan te reiken over de manier waarop zij de kwestie kunnen aanpakken; toch is die brief niet erg efficiënt te meer daar in de laatste paragraaf te lezen staat dat de toekomstige echtgenoten recht hebben op het voordeel van de twijfel. Welnu, ten aanzien van plannen inzake schijnhuwelijken bestaat er altijd twijfel aangezien de toekomstige echtgenoten er alles aan doen om de schijn te wekken dat het om een echt huwelijk gaat.

Onlangs hebben deze praktijken heel wat weerklank gevonden in de media van het hele land.

De ervaring van de ambtenaren van de burgerlijke stand toont aan dat het verschijnsel van de schijnhuwelijken de jongste jaren, met name in de gemeenten met een aanzienlijke migrantenbevolking, sterk is toegenomen. Dat heeft tot gevolg dat die ambtenaren geregeld voor een onmogelijke opgave komen te staan, aangezien zij verplicht zijn zich te lenen tot huwelijksplechtigheden die een echte parodie zijn. In vele gevallen blijkt immers overduidelijk dat de aanstaande echtgenoten in het geheel niet met elkaar trouwen om elkaars leven te delen (bijvoorbeeld wanneer zij elkaars taal niet spreken of tussen hen een zeer groot leeftijdsverschil bestaat, wanneer een tussenpersoon de formaliteiten bij het gemeentebestuur vervult of wanneer sprake is van een vervallen bevel om het grondgebied te verlaten, dan wel van een visum waarvan de geldigheidsduur al of nagenoeg is verstreken enz.)

Ook al vermoedt de ambtenaar van de burgerlijke stand dat het bij een voorgenomen huwelijk om een schijnhuwelijk gaat, toch moet hij erin berusten dat de hem overgelegde administratieve stukken (zoals bijvoorbeeld een geboorteakte of, bij ontstentenis daarvan, een akte van bekendheid, een beëdigde verklaring en eventueel een niet na te trekken « bewijs » dat de betrokkene ongehuwd is) ogenschijnlijk in orde zijn. Zelfs wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand na de huwelijksafkondiging over aan-

quant des paiements de sommes importantes dont la cause est évidemment illicite et conduisent aussi dans certains cas à des situations pénibles sur le plan humain.

Il apparaît aujourd'hui que ni le pouvoir exécutif, ni le pouvoir judiciaire ne parviennent à enrayer la prolifération de mariages simulés particulièrement en milieu urbain.

Notre droit positif n'offre actuellement aucune possibilité de défendre, en la matière, l'ordre public et l'institution du mariage qui reste une des pierres angulaires de notre société.

Si demain, une telle pratique devait encore s'amplifier, nous serions totalement démunis pour l'enrayer. Les hésitations des parquets en la matière s'expliquent peut-être par ce vide juridique.

La circulaire ministérielle du 7 juillet 1994, a du moins le mérite de proposer une liste d'indices de nature à éclairer les officiers de l'état civil et de suggérer les démarches à entreprendre mais elle reste relativement inopérante d'autant qu'elle stipule, dans son dernier paragraphe, que : « le bénéfice du doute doit profiter aux futurs époux », or face à des projets de mariage de convenance, doute il y a toujours puisque les futurs époux s'ingénient à donner les apparences d'un mariage véritable.

Récemment les médias, partout en Belgique, ont encore donné un large écho à ces pratiques.

L'expérience des officiers de l'état civil, particulièrement dans les communes à forte densité de population immigrée, atteste que le phénomène s'est considérablement accru au cours de ces dernières années. Ceci a pour effet de placer régulièrement ces officiers de l'état civil dans des situations équivoques puisqu'ils sont contraints de se prêter à des parodies de mariage dès qu'il apparaît parfois de manière tellement évidente que les futurs époux poursuivent un but qui est totalement étranger à un projet de vie commune (époux ne parlant pas la même langue, disparité d'âges, intermédiaire accomplissant les formalités auprès de l'administration communale, ordre échu de quitter le territoire, visa expiré ou proche de la date d'expiration, etc).

Quand bien même l'officier de l'état civil soupçonnerait le caractère fictif d'un mariage projeté, il doit s'incliner devant l'apparente régularité des pièces administratives qui lui sont soumises (acte de naissance ou, à défaut, acte de notoriété, déclaration sous serment, et éventuellement « attestation » exotique de célibat ...). Même si, suite à la publication des bans, des informations supplémentaires renforcent la conviction de l'officier de l'état civil quant au caractère simulé du mariage et qu'il porte ces faits à la

vullende inlichtingen beschikt die hem sterken in zijn overtuiging dat het om een schijnhuwelijk gaat en hij het parket daarvan in kennis stelt, doet het parket daartegen slechts zelden verzet. Wanneer het dat dan toch doet op grond van schriftelijke bekentenissen waaruit blijkt dat het om een tegen betaling gesloten schijnhuwelijk gaat, spreekt de rechtbank bij gebrek aan nauwkeurige wetsbepalingen meestal de opheffing van het verzet tegen het huwelijk uit. Daardoor verplicht ze de ambtenaar van de burgerlijke stand het huwelijk te voltrekken in omstandigheden die een aanfluiting zijn van het in boek I, titel II, hoofdstuk III, van het Burgerlijk Wetboek geregelde instituut.

Dit wetsvoorstel heeft tot doel de rechterlijke overheid en de gemeentebesturen die vaak het best ter plekke kunnen oordelen of zij al dan niet met een schijnhuwelijk te maken hebben de middelen te bezorgen om onze openbare orde te doen eerbiedigen. Een en ander gebeurt niet alleen door in de nodige burgerrechtelijke bepalingen te voorzien doch tevens door dergelijke praktijken tot een specifiek misdrijf te maken.

connaissance du Parquet, ce dernier ne fait que rarement opposition. Même dans les cas où le Parquet fait opposition sur base d'aveux écrits révélant le mariage simulé contre rémunération, le tribunal, à défaut d'un arsenal législatif précis, prononce le plus souvent la mainlevée de l'opposition et contraint de ce fait l'officier de l'état civil à procéder au mariage dans des conditions qui tournent véritablement en dérision l'institution organisée par le chapitre III du titre II du Livre 1er du Code civil.

La présente proposition de loi a pour but de fournir aux pouvoirs judiciaires et aux autorités locales qui sont souvent les mieux à même de pouvoir juger sur le terrain du caractère simulé ou non d'un mariage, les moyens de faire respecter notre ordre public : en prévoyant, outre des dispositions civiles, la création d'un délit spécifique.

J. VANDENHAUTE
J. BARZIN
J. HERZET
R. DENIS
D. REYNDERS
J. SIMONET

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld bij artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK I

Bepalingen tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Artikel 73 van het Burgerlijk Wetboek, opgeheven bij de wet van 19 januari 1990, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 73. — De ambtenaar van de burgerlijke stand doet zich door de vreemdeling of de vreemdelingen die in het huwelijk wensen te treden, de stukken ter hand stellen waaruit blijkt dat de betrokkene of de betrokkenen op regelmatige wijze in het Rijk verblijven. »

Art. 3

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 146*bis* ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 146*bis*. — Er is geen huwelijk wanneer bij de echtgenoten of bij een van hen niet het voornemen bestaat zich in de echt te verbinden overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk VI van deze titel, maar de betrokkene of betrokkenen tot doel hebben de voorschriften betreffende de verkrijging van de nationaliteit, de naturalisatie, de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging of de verwijdering van vreemdelingen te ontduiken. »

Art. 4

Artikel 165 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 26 december 1891, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 165. — De ambtenaar van de burgerlijke stand kan een huwelijk niet voltrekken wanneer de aanstaande echtgenoot of echtgenoten de in de artikelen 70, 72*bis* en 73 bedoelde stukken niet overleggen. »

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE Ier

Dispositions modifiant le Code civil

Art. 2

L'article 73 du Code civil, abrogé par la loi du 19 janvier 1990 est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 73. — L'officier de l'état civil se fera remettre par le ou les futurs époux de nationalité étrangère les pièces justifiant la régularité de leur séjour dans le Royaume. »

Art. 3

Un article 146*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 146*bis*. — Il n'y a pas de mariage lorsque les époux ou l'un d'eux n'entendent pas fonder une union conforme aux dispositions du chapitre VI du présent titre mais ont pour but d'éluder les règles sur l'acquisition de la nationalité, la naturalisation, l'accès au territoire, le séjour, l'établissement ou l'éloignement des étrangers. »

Art. 4

L'article 165 du même Code, abrogé par la loi du 26 décembre 1891, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 165. — L'officier de l'état civil ne peut célébrer le mariage lorsque le ou les futurs époux ne produisent pas les pièces visées aux articles 70, 72*bis* et 73. »

Art. 5

Artikel 166 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 26 december 1891, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 166. — De ambtenaar van de burgerlijke stand moet weigeren een huwelijk te voltrekken wanneer gewichtige vermoedens bestaan dat er een absolute nietigheidsgrond voorhanden is.

In dat geval brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand de procureur des Konings aanstonds schriftelijk in kennis van de overwegingen die aan zijn weigering tot voltrekking van het huwelijk ten grondslag liggen.

De procureur des Konings wint alle nuttige inlichtingen in en beschikt over een maand om de ambtenaar van de burgerlijke stand in kennis te stellen van zijn beslissing dat hij zijn recht van verzet tegen het huwelijk al dan niet uitoefent of van zijn advies over de opportuniteit om het huwelijk te voltrekken.

Brengt de procureur des Konings zijn beslissing of zijn advies binnen de vereiste termijn niet ter kennis, dan moet de ambtenaar van de burgerlijke stand op een nieuw gezamenlijk verzoek van de aanstaande echtgenoten het huwelijk voltrekken, onverminderd de wettelijk voorgeschreven afkondiging. »

Art. 6

Artikel 184 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een tweede lid, luidend als volgt :

« Tegen elk huwelijk dat is aangegaan met overtreding van de bepalingen van de artikelen 146 en 146bis kan worden opgekomen, hetzij door allen die daarbij belang hebben, hetzij door het openbaar ministerie hetzij door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het huwelijk is voltrokken. »

HOOFDSTUK II

**Bepalingen tot wijziging
van het Strafwetboek**

Art. 7

In boek II, titel VII van het Strafwetboek wordt het opschrift van hoofdstuk VIII vervangen door het volgende opschrift :

« Hoofdstuk VIII — Schijnhuwelijk en dubbel huwelijk. »

Art. 5

L'article 166 du même Code abrogé par la loi du 26 décembre 1891, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 166. — L'officier de l'état civil est tenu de refuser de célébrer un mariage lorsqu'il existe des présomptions graves de l'existence d'une cause de nullité absolue.

Dans ce cas, l'officier de l'état civil avise aussitôt, par écrit, le procureur du Roi des éléments sur lesquels il se fonde pour refuser de célébrer le mariage.

Le procureur du Roi recueille tous les renseignements utiles et dispose d'un mois pour notifier à l'officier de l'état civil sa décision d'exercer ou non son droit d'opposition au mariage ou son avis sur l'opportunité de célébrer le mariage.

Dans le cas où le procureur du Roi ne notifie pas dans le délai requis sa décision ou son avis, l'officier de l'état civil est tenu sur nouvelle requête conjointe des futurs époux de célébrer le mariage sous réserve des publications légalement prévues. »

Art. 6

L'article 184 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Tout mariage contracté en contravention aux dispositions contenues aux articles 146 et 146bis peut être attaqué soit par tous ceux qui y ont intérêt, soit par le ministère public, soit par l'officier de l'état civil de la commune où le mariage a été célébré. »

CHAPITRE II

**Dispositions modifiant
le Code pénal**

Art. 7

Dans le livre II, Titre VII du Code pénal l'intitulé du chapitre VIII est remplacé par l'intitulé suivant :

« Chapitre VIII — Du mariage simulé et de la bigamie. »

Art. 8

Artikel 387 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 20 mei 1987, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 387. — Hij die iemand geld, roerende of onroerende goederen, schuldbekentenissen, kwitanties of kwijtingen toezegt of geeft, teneinde een schijnhuwelijk, als bedoeld in artikel 146*bis* van het Burgerlijk Wetboek, aan te gaan of te doen aangaan met het oog op de afgifte aan de betrokkene van een titel die hem de mogelijkheid biedt in het Rijk binnen te komen, er te verblijven, er zich te vestigen of op de een of andere wijze zich te onttrekken aan een maatregel tot verwijdering van het grondgebied, dan wel met het oog op de ontduiking van de voorschriften betreffende de verkrijging van de nationaliteit, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot twee jaar en met geldboete van 26 frank tot 1 000 frank.

Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die geld, roerende of onroerende goederen, schuldbekentenissen, kwitanties of kwijtingen in ontvangst neemt teneinde een schijnhuwelijk als bedoeld in artikel 146*bis* van het Burgerlijk Wetboek aan te gaan of te doen aangaan. »

29 mei 1996.

Art. 8

L'article 387 du même Code, abrogé par la loi du 20 mai 1987, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 387. — Sera puni d'une peine d'emprisonnement de huit jours à deux ans et d'une amende de 26 à 1 000 francs celui qui, dans un but de procurer à quiconque un titre lui permettant d'entrer dans le Royaume, d'y séjourner, de s'y établir ou de faire obstacle d'une quelconque manière à une mesure d'éloignement, ou dans le but d'éluder les règles sur l'acquisition de la nationalité, promet ou remet à toute personne des fonds, meubles, immeubles, obligations, quittances, décharges en vue de contracter ou de faire contracter un mariage simulé au sens de l'article 146*bis* du Code civil.

Est puni des mêmes peines celui qui perçoit lesdits fonds, meubles, immeubles, obligations, quittances, décharges, en vue de contracter un mariage simulé au sens de l'article 146*bis* du Code civil. »

29 mai 1996.

J. VANDENHAUTE
J. BARZIN
J. HERZET
R. DENIS
D. REYNDERS
J. SIMONET